

LBRIS

We know
Books
Pintea László

FELSEJLŐ MÚLT

LIMES
2024

VONZÓ TÁJ	5
A SZOLGÁLAT	13
A SZÁMÚZÖTT	18
ZONGORÁZÓ NŐ	25
A TÁMADÁS	29
A NÁDASBAN	33
RÁKÁSZAT	42
LABIRINTUS MÉLYÉN	47
A FÖLDRENGÉS	55
A SZIGET	67
ÉRTÉKBELI KÜLÖNBSÉGEK	77
A JÓS	86
A KUTYA	92
A MESTERLÖVÉS	96
KÖRKÖRÖS ÁLMOK	101
A CSATA	106
KÓBOR KUTYA	114
BÉNULTAN	117
CSODÁRA VÁRVA	127
AZ ŐSI KASTÉLYBAN	134
A BÍBOROS	144
A FESTMÉNY	149
A SZOBOR	156
A TITOKZATOS IDEGEN	162
A LÉNY	171
A PÁRBAJ	176
LÁTSZÓLAGOS ELLENTMONDÁS	181
A MEGHASONLÁS	188
A MEGLEPETÉS	195
TÁVOLI SZOLGÁLAT	200
A ZARÁNDOKLAT	205
SÁRGA VIRÁGOK	212
A FIÚ, ÉS A VARÁZSLÓ	217
KÁPRÁZAT	223
ÉRTÉKES SZERZEMÉNY	229
ÉJSZAKAI HALÁSZAT	235

A CSALÓDÁS	242
A SIVATAGBAN	247
ROMOS ÉPÜLETBEN	253
ÜRES CSÓNAK	263
A SIVATAG SZERELMESE	269
SÉRÜLTEN	279
A NYOMKÖVETŐ	287
TUTAJON	293
JÁRVÁNY UTÁN	302
A CSAPDA	313
AMÉLYBEN	318
KISZOLGÁLTATOTTSÁG	325
A HAGYOMÁNY	343
TÜKÖR ÁLTAL	352

VONZÓ TÁJ

S ajátos világ az enyém, szűkös keretei között, képtelenség a tisztességes módon való helytállás. Csupa tétovaság az életem, felesleges ismétlődések laza sorozata, értéktelen elvek folyamatos szajkózása. Ebben az önfenntartó játékban, a megoldás minden változatára létezik szabály, általánosan elfogadott elmélet. Egyfajta bűvölet határozza meg a mércét, a közhelyszerűen ismételt tételek sorozatát. Szorgalmasan tanuló fiatalként meggyőződésem, hogy általános érvényű igazságokkal ismerkedem, kételymentesen fogadom el, hogy eszmék tagadójaként, örök kárhozat vár rám. Szükség esetén, válságos pillanatokban derül ki, hogy tudásom egyetlen tétele sem bizonyított, a semminél is kevesebbet ér. Döbbenetesen hat rám a felismerés, hogy az igaznak vélt tények mennyire hamisakká tudnak válni, jelentéktelen hiányosságok, milyen mértékben csökkentik értéküket. Egyre kevésbé tisztellem az adott valóságot, valami másra vágyom, újszerű lehetőségre van szükségem, ami esélyt biztosít a szokatlan keresésére; élhető világ, hiteles körülményeiről ábrándozom.

Távoli országba látogatunk a társaimmal; a hajókorlátra könyökölve, abban reménykedünk, hogy utazásunk során, váratlan élmények enyhítik elégedetlenségünk mértékét, esélyt kapva, sikerül rácáfelnunk szomorú tapasztalatainkra. Kalandos hajóutat követően, egy eldugott kikötőben érünk partot. Dombra kapaszkodó szűk sikátorokban tévelygünk, kocsmagőzös hangulatban, festett arcú lányok fülébe sugdosunk szerelmes szavakat; idegen ágyakban ébredve, ellenállhatatlan hódítóknak érezzük magunkat.

Csomagjainkat szállodánkban hagyjuk, borospincék mélyén tervezzük meg az útirányt, szövetségeket kötve indulunk el, hogy mesés világ csodáival ismerkedjünk.

Felforrósodott poros úton haladunk, fák levelei csillognak a verőfényben; fenyőcsoportok árnyékában fogyasztjuk el szerény ebédünket, fűben heverészve pihenünk egy keveset, aztán hunyorogva merészkedünk ki a vakító fényárba. Az ösvény enyhe ívben kanyarodik ki a földbe ágyazódott kövek közül, riadt állatok iramodnak át az árnyékoltos tisztáson, hogy csenevész bokrok mögött tűnjenek el. Frissen kaszált rétek mellett haladunk, fojtogató párát lehel a szabályos rendekben száradó fű. Iszonyú meleg van, izzadságcseppek gyöngyöznek a homlokunkon, végigfolynak az arcunkon, ingünket átáztatva gyűlnek össze domború mellkasunkon. Egymást biztatva kapaszkodunk a következő dombhajlatra. Meredek sziklák közé érve, hűvös fuvallat enyhíti szenvedésünket, elégedettséget vált ki belőlünk a változás.

Távoli hegyek csipkézett vonalát figyelem. Hihetetlennek és mégis valószerűnek tűnő felismerés lep meg, mint általában az újszerű dolgok, amelyek váratlanul bukkannak fel az életemben. Bevillanó gondolat döbrent az igazságra, hogy ismerem a vidéket, része volt az életemnek, elválaszthatatlanul összetartoztunk egykor. Különös érzés jár át, beteljesülő ígérethez hasonlít.

Sziklára épített város meredek utcáit járjuk, ésszerű megoldásokon ámulva fogjuk fel, hogy a boldogság nem helyhez kötött, bárhol rátalálhat a kereső egyénre. Árkádok emeleti szobáiban szálunk meg, szőlőlugasok alatt enyhítjük szomjunkat, zöldségesen erezett kecskesajtot harapunk az édeskés vörösborhoz. Tökéletesnek tűnő világ feltételeivel ismerkedünk.. Alázatosan kérlelő szavak marasztalnak, fekete szemű lányok különös igények kielégítésével kecsegtetnek, telt csípőjű özvegyasszonyok, arcukat eltakarva jelzik, hogy szokatlan élmények, egyedi örömök várnak ránk, melyek örökre megváltoztatják az életünket. Jelentősnek tűnő pillanatok követik egymást, titokzatos szövetségesek jóindulatában reménykedve, önként mondunk le az érvek fontosságáról.

Szőlőindákkal körbefutott, hűvös szobában pihenem ki a napi csavargások fáradalmait. Álmomban meredek sziklára kapaszkodok, a magasban kanyargó ösvényről letekintve, azonnal meglátom az erdőfoltot, mely a verőfényes völgy túlsó sarkában húzódik. Mormoló patak kanyarog a bokrok között, csobogó hangon hív, sejtelmesen szólít a hely, szüksége van a jelenlétemre. Szorosan összefonódó ágak, zöldes árnyat vetnek az ösvényből kidudorodó gömbölyű kövekre, göcsörtös szárú kúszónövények, szerteágazó mintázatot rajzolnak a felszín fölött kígyózó gyökerekre. Gomolygó illatfelhő vesz körül, a mellékesnek vélt részlet is étellel telítődik általa. A színek titokzatosságához, a fény kábulatához tartozó csoda lehetőségét rejt magában a völgy, sejtelmes ígéretet, ami azonnal bekövetkezik, akarnom kell csupán.

Erdő mélyén megbúvó, csonka oszlopsor felé tartok, ahol művészien faragott márványfej hever a fűben; simára csiszolt szobor lábát fordítja ki a földet szántó eke, kút ásása közben, aranyérmekkel teli amfora oldalán csikordul az ásó. Keresni kell csupán, és mesés kincseket talál az ember. Elmúlt világok emlékei torlódnak, pontosan tudom, hogy eredeti minta idéződik, a látványnak semmi köze a véletlenszerű tükröződéshez.

Kakasszóra ébredek, hajnali fény villan a távoli hegyek fölött, öltözködés közben pontosan tudom, hogy csapdába kerültem, nem menekülhetek, látnom kell álmaim ősi romjait. A bőséges reggeli elfogyasztása után, azonnal elköszönök a társaimtól, pénzérmét feldobva döntjük el, melyik városban találkozunk, hogy együtt folytassuk utunkat a kikötő felé.

Domboldalba vágva kanyarog a keskeny út, sárga virágok libbennek karcsú száraikon, fehér pihék úsznak a levegőben. Hirtelen mozdulattal hajlok le, illatos levelek közé temetem az arcomat, puha szirmokba markolok, elégedetten szórom szét őket az úton. Alattam lapos völgy csillog a melegtől, a hajlaton túl kanyarog a folyó széles medre, sötét erdősávok zárják el a rálátást. Zömök templomtorony fehérlik a fák közötti árnyéksávban, alacsony házak kuporognak a fák között, búzaföldek hosszú, keskeny sávjai kapaszkodnak a domboldalra. Ökrös szekér kanyarodik a gazdaság felé vezető

IPSIS | We know
books

ösvényre, az idős béres hangos szavakkal biztatja a járomba fogott jószágokat. Tarka kecskék legelésznek a dombtető ívelt peremén, lassan mozgó pontok a csenevész bokrok között; tisztán hallom elnyújtott mekegésüket. Meredek kaptató következik, simára koptatott köveket kerülgetve, észrevétlenül lassul a járásom. Kaszájukat a vállukon hordó férfiak jönnek velem szemben, barátságos szavakkal köszöntenek, udvariasan válaszolnak a kérdéseimre. Gyerek által terelt öszvérek közelednek magabiztosan, sötét alakjuk jelentősen tompítja a ragyogást; a veritéktől foltos állatok, kerekre tágult szemekkel merednek rám, nyerítve suhogtatják hosszú farkukat.

A szemközti hegyek egymásra torlódott hajlatait, a távolban meredező puha hóval barázdált kékes csúcsokat csodálom. Áttetsző fényben tündökölnek a sziklák, ritkás ködbe burkolóznak a bércek, melyek között ősi istenek laktak. Tisztul a homály, sorra tárulnak fel a felhők mögött rejlő titkok, ismerősek a masszív tömbök formái, a keskeny hasadékok ívei.

Közvetlenül az érzéseimen át fogom fel a világ sajátosságait, csapongó gondolataim áttételek nélkül, a tömény igazságból fakadnak. Öntudatos jelenlétet érzek magam körül, képtelen vagyok szabadulni az erőteljes hatástól. Áradó szabadságot és teljességet, ösztönös biztonságot, fesztelenséget sejték. Elkábulok a felém sugárzott hatástól, isteni sugallat jelentése foglalkoztat. Úgy tűnik, egyre mélyebb szintekre, titokzatos zugokba szivárog egy szándék, zárt helyeket áraszt el, ahova még semmi nem hatolt le.

Terebélyes bükkfák nőnek a völgyben, világos rések nyílnak a lombok között, ezüstös csíkok hasítanak a zöldes csillogásba; sugallatnak engedelmeskedve határozom el, hogy a jelzett irányba tartok. Sövényt alkotó bokrok között haladok, vakító fényfoltok cikáznak a fatörzseken. Mókus szalad át a tisztáson, vörös farka egyenletesen hullámzik a selymes fű fölött, kecses szökkenéssel tűnik el a földből kidudorodó gyökerek között. Parányi ugrásokkal onson fel a fára, mozdulatlanul várakozik, hegyes pofácskájával beleszagol a levegőbe, füleit hegyezve hallgatózik. Apró karmaival kapaszkodik a kéreg repedéseibe, foltos mellkasa ütemesen hullámzik. Szárnyak suhogása riasztja, fűgén surran végig a rücskös fatörzsön, tétován áll

meg, fürkészközve figyeli a szomszédos ágakat, majd ismét nekilendül, egymást keresztező korhadtt csonkok között tűnik el. Abban az andalító nyugalomban, zavaróan hat az állatka sebes mozgása. Fejével bólogatva, színes tollazatú madár fut át a fénykörön, vörös lábai kíméletlenül tapossák a lágy szárú virágokat. Szárnyaival csapkodva tűnik el a bokrok között, hosszú farktollai világos sávban végződnek. Feledettnek hitt dallam kezd zümmögni a fejemben, jellegzetes ritmusa, elmúlt idöket idéz.

Bövizü forrás tör elő a kövek közül, mohával borított gyökerek alatt csordogál, szélben remegő páfránytöveket öntöz, csobogva tör át az ösvényen, lapos tócsát alkot, mielőtt szétterül a hajlatban. Szépségnek és titokzatosságnak adózva lépek közelebb a nyíláshoz, érdekel, milyen repedéseken szivárog felszínre az éltető nedü. Fehér gyökerek hálózák be az üreget, a víz egyenletese buzog fel a mélyből, parányi buborékok mozognak a függöleges áramlásban. Közel hajlok, mentaillatot érzek, tenyeremet merítem a hideg vízbe, óvatosan iszom belöle, édeskésen hűvösnek tűnik, kellemesen húsíti a számat. A mozdulat tűnik ismerősnek, a lendülő kar íve, az ujjaim között szivárgó cseppek gömbölyü formája villan az emlékezetembe. Abban a rég feledett világban, díszesen faragott oroszlánfejből tört elő a frissítő víz.

Álombéli csodához hasonlít a táj, születésem óta tudok a létezéséről; véletlenszerűen találok rá, felsőbb szándéknak köszönhetően teljesül a vágyam. Megnyugtató érzések töltenek el, áttetsző árnyak világába úzik a valóságot. Sejtem, mi fog történni, de túl szépnek ígérkezik, hogy igaz legyen. Az egyértelmű bizonyosság helyett, áttetsző csodában akarok gyönyörködni, amely ésszerűbbnek tűnik a pillanatnyi igazságnál; hiteles világ előtt szeretnék hódolni, ami minőségében különbözik a sajátomtól, sokkal nemesebb, légiesebb nála.

Egyre jobban mélyül aombok közötti homály, tompa fények villannak a szemembe, testet öltött árnyak suhannak felém. Pusztulásnak ellenálló amforák darabjai, öblös edények cserepei villannak elő a gyökerek közül, csavaros házú csiga kúszik végig egy gyümölcsöstál oldalán, ezüstösen csillogó nyomot hagy maga után. Súlyos terhet cipelő hangyák futkároznak egy rozsdamarta mellvérten,

hosszú fűszál árnyékában pihennek meg, hogy szabálytalan üregben tűnjenek el. Romos falak derengenek a fák között, korhadt gerendák sötétlenek a levelek által szűrt fényben. Régi épület maradványai felé közeledek, az omladék mellett álló fa ága halkan karcolja a rücskös felületet. Szürkés ezretű márványoszlopok magasodnak a bozót fölé, törött csonkok hevernek a térdig érő fűben. Pazar ígéretekkel kecsegtetnek a repedezett felületre tekeredő futónövények fényes levelei. Szerencsére az élénk színek sem hiányoznak az alkotásból, a látvány tökéletesen megfelel elvárásaimnak. Sárgás virágok csüngenek a faragott kövekről, úttetsző mézcsepp csurran a tömör kelyhekből. Hosszú szárú, vörös bojtú növény árválkodik egy márványszobor törött keze mellett, a merev ujjak, mintha csodát akarnának érinteni. A virág magvait, talán az ősi időkben fújta a völgybe a szél, megfogant, termést hozott, ősszel elfonnyadt, tavasszal újjahajtott; évekredek óta kúszik feléje vágyakozóan a márványkéz. Lehajlok, és egymás mellé helyezem őket vigyázva, hogy a merev kőujjak finoman érintsék az áttetszően törekeny szarát. A lombok rései között hirtelen tör át a napsugár, átlós csíkot húz a termésköböl rakott falmaradványra.

Módszeresen azonosítom magamat a valósággal, a tömény szabadság bódító érzetével; egyik fogalomtól a másikhoz siklok, eszmékbe kapaszkodva, ellenállás nélkül suhanok a hitelesnek vélt igazságok között. Ismeretlen hatástól menekülve, azon tűnődöm, milyen titokzatos a valóság, mennyire pontatlan a gondolat, esetleges a mozdulat. Örök törekvés, szüntelen rohanás az élet, vég nélküli keresés, végzettszerű találkozások, véletlenszerű események láncolata. Ókori tudósokra gondolok, akik távoli csillagok mozgását fürkészték, bonyolult számítások alapján jósolták meg hősi hadvezérek, bölcs államférfiak sorsát. Történetem sokkal egyszerűbb. Hosszú árkádsor alatt, csillogó szemű, szakállas öregember figyelmeztetett a végzetemre. Kétkedve hallgattam a szavait, nem akartam elhinni, hogy annyira közeli a vég, mulandó az élet. Igazat beszélt, hitelesebb szavak soha nem hagyták el szívességéből jósoló látnok száját. Fiatalon dőf hátba egy fosztogató barbár lándzsája, miközben a templom értékeit, a legfontosabb kegytárgyakat mentem.

Nem értem, miért születtem más vidékre, amikor **annyi közöm** van ehhez az ősi világhoz. Tökéletesen ismerem a helyet, **meg tudom** mutatni a régi sírok domborulatait, a lapos hantokat, **ahol egykori** hősök, híres papok és jósnők maradványai nyugszanak. **Magam előtt** látom a füledt délutánokat, amikor kacagva térnek haza a győztes harcosok, fegyver csörren, páncélok hullnak a gondosan egymás mellé illesztett kövekre, fáradt lovak nyerítenek a fák között. Papnők áldoznak isteneinknek, szüzek énekelnek, lejtik andalító táncaikat. Amforák ürülnek, patakokban folyik a bor, pattogva ég a tűz, fiatal bárányok forognak a nyárson. Egész éjszaka ünneplünk, csak hajnalban vonulnak el az utolsó hangoskodók. Másnap együtt halászok a harcedzett férfiakkal, sodrás ellenében lebegő halakat tűzünk dárdáink hegyére, domború páncélú rákok után kutatunk a meredek part alatt. Virágzó bokrok árnyékában pihenjük ki fáradalmainkat, édeskés nedv szivárog a törött ágcsontokból, elfertőzött sebeket, mély vágásokat gyógyít a mézédés nektár. Pihenés után, tompa hegyű fakardokkal párbajoznak a hősök.

Hiteles valóság eseményei élnek bennem, melynek lényege alig tér el az eredeti történettől. Zavaros kérdésekre keresve a választ, fokozatosan válnak feleslegessé az igaznak vélt szavak. Nincs jelentőségük, hisz a völgyben vagyok végre, szabadon szemlélhetem a számtalanszor megálmodott formákat, csodálhatom az istenek által sugallt arányokat. Jelen vagyok, ősi földet érint a lábam, szememmel látom a csodát, ujjaimmal tapintom a márvány sima felületét... Évezredek emlékek pótolják az esetleges hiányt.

Észrevétlenül múlik el a varázslat, szeretnék véget vetni a meddő álmodozásnak, a tettek embereként akarok viselkedni, aki feleslegesnek tartja a céltalan semmittevést. Kiszáradt patakmederbe ereszkedem, átható pillantással kutatom a víz által simára csiszolt köveket. A nyirkos szakadék mélyén, kíváncsi állatok sokasága figyelni mozdulataimat. Nem félnek tőlem, ősidők óta ismerik szándékom tisztaságát. Egy gátszerűen elnyúló omladékon túl, az egész táj beleolvad a homály bizonytalanságába. Görbe fatörzsek körvonalai mosódnak össze, a rétegződő ködben, jelentősen torzulnak a formák.

A vízmosás sziklás alját fokozatosan tölti fel a homály, hirtelen zuhan le a sötétség, válik teljessé az éjszaka. Lomha árnyaikkal fenyegetőzve hajladoznak az erdő fái, súlyos felhőtömegek gomolyognak kelet felé. Éjszaka kitör a vihar, villámok cikáznak a magasban, fehérlik tőlük az égbolt. Lilás fénybe burkolóznak a faragott kövekből rakott falak, sötétzölden világítanak a hiányos oszlopsor márványtömbjei. Kísérteties árnyak vonulnak a fák között, torz formák borulnak a tisztás romjaira. Meredek falú sziklahasadékban keresem a döntő bizonyítékot. Feszült várakozásban múlnak a percek. Ujjam hegyével tapintom ki a sziklába vésett jelet, mely kezdetet és véget egyszerre jelent. Igen, egy hasonlóan simára csiszolt felület mögé rejtettem a barbárok elől a templom kincseit. Rozsdás dárdaheggyel feszítem meg a függőlegesen álló, sötéten érezett márványlapot, gyakorlott mozdulattal fordítom ki sarkaiból. Zöldes penészréteg borítja az üreg falait, irtózok a mélyére nyúlni. Egymásba illeszthető ezüst tálakat, aranyfoglatatú drágaköveket, papnők ékszereit találok meg az évszázadok óta érintetlen, szögletes vájatban. Utoljára egy simára csiszolt márványtáblán akad meg a kezem, melyre szent szövegeket véstek az elmúlt korok tudós papjai. Óvatosan emelem ki a helyéről, valamiben mégis megakad: annak idején, fordított bőrből varrt erszényben tartottuk a hívek adományait. Az elporladt zacskó tartalma, ezüst és aranyérmék sokasága hullik a vízmosás gömbölyű köveire, csilingelő dallamoktól visszhangzik a dombhajlatban húzódo erdő.

Halvány derengés jelzi a hajnal közeledtét, a táj fokozatosan nyeri vissza eredeti hitelességét; a hajlaton túl szelíden sorakoznak a dombok, odább méltóságteljesen magasodnak a meredek hegyvonulatok, havas sávok fehér mintázata csipkézi a bérceket; tompa formák ködlenek a távolban, áttetsző felhők torlódnak a meredek falú csúcsok között. Fennkölt szépség a végtelen ég alatt, semmi nem hiányzik az áhított teljességből.

A SZOLGÁLAT

Vidéki kisvárosban voltam katonatiszt, tökéletesen azonosultam a feladatommal, példásan teljesítettem a kötelességemet, mintha eleve a felsőbb utasítás teljesítésére születtem volna. A parancs fogalma vak és feltétlen engedelmességet jelentett. Teljes lényemmel vettem részt a rend és fegyelem betartásában, ebben a tökéletesnek vélt rendszerben, a szolgálat eszméje vezérelt.

Valamikor sok barátom volt, gyakran jutottak eszembe az egykori cimborák, idéződtek a közösen elkövetett csínytevések. Sajnos az idők során megkritkultak az ismerősök, senki nem maradt a közelemben, fokozatosan mélyült körülöttem a magány. Észrevétlenül változtam meg, váltam zárkózott aggregénné, akinek csak a szolgálati fegyelem, a kimagasló eredmény számított; a harcművészet csúcsát a kivont szuronnal való erőteljes dőfés, és a pontosan végrehajtott védekező mozdulat jelentette.

Elszegényedett családból származtam, talán a buta hiúság, a bizonyítási vágy ösztönzött a felelőtlen életmódra; a pénz nem számított, több havi fizetésemet kártyáztam el egyetlen éjszaka. Fennhéjázó hiúság, hetvenkedő pazarlás jellemzett, sérülésemet is felelőtlenségem eredményezte. Erdei vadászat során sebesültem meg, eltévedt golyó fúródott a combomba. Sikeresen felgyógyultam, de örökre rokkant maradtam, sérült lábamra sántítottam egy keveset. Teljes szívemből gyűlöltem az idéetlen polgárokat, akik fegyverrel játszadozva bizonygatták férfiasságukat, tették tönkre a katonai karrieremet.

A kaszárnya vastag kőfalai közé zárva, egyre gorombább és kegyetlenebb lettem, képzeltem sikerek reményében, következetes kitartással hajszoltam a beosztottjaimat. Megborzongtam az újoncok ügyetlenségétől, pattanásig feszülő idegekkel figyeltem tapasztalatlan mozdulataikat. Ingerültségem az őrzőngésig fajult, gúnyos megvetést éreztem irántuk, konok parasztnak kijáró harag tombolt bennem, iszonyúan gyűlöltem ostobaságukat.

Forró légoszlopok kavargtak a gyakorlatozástól elgyötört újoncok fölött, elbódította őket a hőség. Délben őrzítővé vált a szomjúság, rémálomnak tűnt az egyhangú menetelés; poros ruhák gőzölögtek a hőségtől, fáradt emberek panasz nélkül vonszolták magukat, szólanul haladtak a kijelölt cél felé. Ösvényeken bukdácsoló sötét foltokat láttam bennük, ahogy vánszorogva kapaszkodtak fel a hegyre, keltek át a kiszáradt vízmosságok omladékos szakaszain. Erősnek, gyorsnak kellett volna lenniük, de ők lassan, üresen mozogtak, akár a földön kúszó árnyak.

Zavaros érzésekkel viaskodtam, ellentmondásos szenvedélyek tomboltak bennem, élvezetet nyújtott a butaság megalázása. Büszkén, fensőbbeséges testtartással vizsgáltam embereim felszerelését, következetesen óvtam az állami tulajdont. A legcsekélyebb hiányosság miatt is szigorú büntetést róttam ki, nem érdekeltek az olcsó kifogások. Egyfajta büszkeséget éreztem, cselekvésre ösztönzött a tudat, hogy megtehetem, szolgálati kötelességem a rend betartatása. Névtelen senkik mentegetőztek irgalomért esedezve, izzadó testek, utasításokat végrehajtva bukdácsolnak a görbe sorban. Tétova csend vett körül, igyekeztem a feladatra összpontosítani, kába részletekben villantak át a gyűlölködés pillanatai.

Katonáim csak bámultak, visszafogott pillantással néztek, alázat villant a szemükben, de egyre kevesebbet értettek gyűlölködő viselkedésemből. Szoborrá merevedve álltak előttem, szinte összeroppantak jelenlétem súlya alatt; alázatos mozdulatokkal teljesítették a parancsaimat. Néha halkán morogtak, némán őrizték sértettségüket, akaratlanul nőtt bennük az ellenállás. Pihenő időben eldugott helyekre húzódtak, kerülték, hogy a látómezőmbé kerüljenek. Távolról bámultak, azonnal összerendeztek, amikor meglátták, hogy a